

СУТЬ І КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Світлана Кравець,
*кандидат педагогічних наук,
науковий співробітник лабораторії
дистанційного професійного
навчання Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України*

Вступ

На часі є очевидним, що модернізація характеру праці, технологізація виробничих процесів, економічна нестабільність та ін. зовнішні чинники суттєво трансформують внутрішні потреби особистості, що приводить до зміни контингенту бажаючих здобути нову професію, підвищити кваліфікацію, підтвердити досвід неформального навчання тощо, в той же час, не полишаючи робочого місця, зберігаючи матеріальну стабільність, дотримуючись вигідної особистісної траєкторії професійного розвитку.

На задоволення таких потреб перед системою надання освітніх послуг виникла гостра необхідність поєднання традиційних педагогічних підходів з такими, які б забезпечували комплексну особистісну, професійну і психологічну готовність суб'єктів до професійної діяльності дистанційно, на основі використання інноваційних засобів й ресурсів, пропонованих інформаційно-комунікаційним середовищем.

Теоретично можна стверджувати, що мозаїчність наукових розвідок, спрямованих на розроблення й обґрунтування механізмів використання інформаційних ресурсів, інформаційно-освітніх просторів, електронних навчальних платформ, дистанційних курсів, програм тощо, є відкритою для потенційних користувачів. Однак, в основі організації якісного процесу професійної підготовки майбутніх фахівців із врахуванням їхніх

внутрішніх потреб та впливу чинників інформаційного суспільства, першочерговим є вирішення проблеми готовності педагогів ПТНЗ до ефективного використання усіх ресурсів інформаційно-комунікаційного середовища, в першу чергу, нарілим є завдання щодо підвищення рівня сформованості професійної компетентності педагогів у побудові різних моделей навчально-виховного процесу, включаючи й готовність до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників.

Аналіз досліджень та публікацій

Пошуки педагогами оптимальних варіантів посилення чи заміни традиційних форм навчання способами підготовки учнів із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) є плановими, результатом яких має бути виконання стратегічних положень низки законодавчих актів і нормативно-правових документів: Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. (2013) [8], Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013) [9], Концепції розвитку дистанційного навчання в Україні (2000) [3], Положення про дистанційне навчання (2013) [7] та ін.

Реалізація стратегічних завдань щодо реформування освітнього простору зумовлює широке обговорення у наукових колах теоретико-методологічних проблем щодо часткового розв'язання окремих завдань цілісного удосконалення педагогічних систем, в тому числі й підготовки нової генерації педагогічного персоналу (викладачів загальноосвітніх і спеціальних дисциплін, майстрів виробничого навчання) до використання дистанційних засобів навчання.

Вітчизняні дослідники І. Зязюн, М. Лещенко, Н. Ничкало, В. Пилипчук, М. Солдатенко та ін. присвятили свої дослідження обґрунтуванню основ педагогічної/професійної майстерності викладача професійної школи в умовах сучасного соціуму; розвиток видів компетентностей, необхідних для ефективного функціонування педагогічних кадрів у інформаційному просторі, висвітлено у працях

Л. Петренко (інформаційно-аналітична компетентність), В. Бикова, М. Жалдак, М. Кадемії (ІКТ-компетентність), О. Спірина (інформатична компетентність), І. Титаренко (інформаційна компетентність); А. Лисенко, Д. Мазуха, О. Ярошенко та ін. досліджували шляхи ефективного формування готовності педагогів до професійної діяльності; В. Кухаренко, М. Лазарєв, Н. Морзе, Е. Носенко, Є. Смирнова-Трибульська та ін. наукові пошуки спрямовують на оптимальне поєднання змісту й технологій ІКТ-компетентностей для їх якісного використання у дистанційному навчанні.

Мета статті

Обґрунтувати суть та визначити компоненти поняття «готовність педагогів ПТНЗ до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників».

Виклад основного матеріалу

Для забезпечення логіки викладу основного матеріалу доцільно зосередити увагу на генезі самого поняття «готовність», змістовому наповненні й цільовому його призначенні у контексті запровадження і поширення в освітній практиці принципів психопедагогіки, нових ідей реалізації акмеологічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів.

Положення концептуальних підходів у дослідженні готовності педагогів до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників поєднуються й реалізуються імплікаційно (*імплікація (від лат. *implicatio* – тісно зв'язую) логічна операція, за допомогою якої утворюється умовне висловлювання за схемою: якщо..., то).*

Наприклад, словосполучення «готовність до...» часто є синонімічним категорії «компетентність» [2, с. 408] і, на думку О. Чернишова, професійна компетентність означає єдність теоретичної та практичної готовності до педагогічної і творчої діяльності й характеризує рівень його професіоналізму; основу структури компетентності становлять численні вміння, які характеризують цю готовність [14, с. 52]

(компетентнісне підґрунтя); професійна компетентність «...проявляється, розвивається і вдосконалюється у професійній діяльності» [15, с. 6] *(діяльнісна основа)*; характер професійної діяльності постійно спонукає до досягнення вершин людиною як індивідом, особистістю, суб'єктом діяльності та індивідуальністю [10] *(акмеологічний підхід)*; рівень професіоналізму, соціальної й особистісної зрілості педагога вбачається у результатах його діяльності, якими, у контексті нашого дослідження, є якісна підготовка кваліфікованих робітників на основі використання засобів дистанційного навчання, діапазон застосування яких у професійній підготовці майбутніх фахівців не обмежений, «...але існує суттєва передумова їх ефективного та педагогічно доцільного застосування. Це суб'єктність, насамперед, учнів як суб'єктів навчальної діяльності; ...цілеспрямоване забезпечення міжособистісної навчальної взаємодії у системі «педагог – учень»; ...установлення суб'єкт-суб'єктних взаємин у системі «учень – учень», діалогізація процесу навчання шляхом творчого застосування суб'єктно-діяльнісних методів, методик і технологій професійної підготовки» [17, с. 34-35] *(принципи психопедагогіки, положення особистісно-орієнтованого підходу)*.

У розрізі функціонального аналізу категорії «готовність» йдеться про готовність до педагогічної діяльності, конкретно – впровадження дистанційного навчання у процес підготовки кваліфікованих робітників. Поряд із цим слід розуміти, що інтегральний результат педагогічної діяльності залежить від ступеня розвитку «готовності» як особистісного утворення.

Якщо професійну готовність ототожнити із поняттям «професійна компетентність» (Н. Лобанова, О. Чернишов та ін.), то «готовність» – це якісна характеристика особистості, що формується у процесах підготовки, набуття необхідних знань й навичок, на основі досвіду, завдяки індивідуальним можливостям, особистісним якостям й під впливом об'єктивних факторів. Таким чином, про ознаки готовності можна судити

на основі показників професійної компетентності (знання, навички та вміння, професійна позиція фахівця, індивідуально-психічні особливості, акмеологічні інваріанти фахівця [16]). У продовження думки цікавими є міркування Ю. Сенька щодо співвідношення понять «професійна готовність» й «професійна компетентність». Автор вважає, що професійна готовність набувається у процесі професійної підготовки, а професійна компетентність є результатом професійної освіти. Як готовність, так і компетентність не знаходяться у відношенні наслідування, вони характеризують рівні професійної майстерності педагога [11, с. 68].

У такому разі очевидною є диференціація «готовності» і «компетентності» педагога відповідно до інноваційних перетворень в освітній галузі й актуальних запитів суспільства, які сигналізують про те, що освіта педагога (за дипломом) нині потребує часткової заміни анахронічних знань, умінь й навичок новими інноваційними, посилюючи значення навчання упродовж життя, систематичної підготовки, опанування компетенціями, диктованими характером реформ у галузі. Йдеться про те, що «компетентність» і «готовність» сучасного педагога перебувають у постійному розвитку, враховуючи й те, що інноваційні педагогічні технології, ІКТ, дистанційне навчання є відносно «молодими» засобами, формами роботи, які у процесах професійної підготовки розвиваються, моделюються, адаптовуються, удосконалюються. За рівнем освіти не усі педагоги ПТНЗ можуть ефективно й творчо використовувати засоби дистанційного навчання у підготовці кваліфікованих робітників, навіть якщо їхній педагогічний досвід, майстерність, професійна компетентність визначаються найвищими показниками.

Щоб подолати дефіцит знань й набути навичок застосування дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців, процес професійного розвитку й самовдосконалення педагогічних кадрів має бути неперервним.

Таким чином, перш ніж говорити про компетентність педагогів ПТНЗ як «готовність до...» впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників, треба зосередити увагу на індивідуальній готовності педагога до вивчення, підвищення, практичного відпрацювання можливих ресурсів дистанційного навчання; у вузькому значенні – це готовність до самопідготовки в опануванні технологіями дистанційної освіти. За таких обставин поняття «готовність» проявляється як суто індивідуальна властивість, а рушіями до здійснення певних самоосвітніх дій є мобілізація індивідуально-психологічних, когнітивно-пізнавальних, потребнісно-мотиваційних, діяльнісно-поведінкових сфер особистості, які комплексно спрямовані на досягнення усвідомленого результату.

Перш за все, у прийнятті рішення щодо підвищення своєї професійної майстерності педагог керується мотивами, серед численності яких і внутрішні потреби до саморозвитку й зовнішні фактори, що зумовлюють нагальну необхідність цього розвитку. Як наголошує А. Маркова, «готовність виражена й у формі мотиваційної готовності, що дає змогу людині усвідомити сенс і цінність того, що вона робить [5, с. 34].

Усвідомлення сенсу і цінності використання засобів дистанційного навчання можливе за чіткого розуміння переваг цієї технології, як для самого педагога, так і для забезпечення результатів якісної педагогічної взаємодії.

Процес організації дистанційного навчання зумовлює переосмислення ролі викладача (тьютор, підтримувач процесу, консультант, наставник, дослідник, експерт, менеджер та ін.), що приводить до суттєвої трансформації його особистісних й професійних навичок, якими, на ряду із загальновідомими для педагога, є: інноваційність й креативність, технологічний ентузіазм, відкритість до питань, здатність до рефлексії, якісно новий характер комунікації, відповідальності й автономності. Зміна ролі педагога відповідно до вимог дистанційної освіти зумовлює неминучість постійного інноваційного

розвитку педагогічних кадрів, розширення їхньої когнітивної сфери новими знаннями, інформацією, прийомами й механізмами їх продуктивного перетворення й при цьому залишаючись «...ведучою постаттю в навчальному процесі, в тому числі й дистанційній формі навчання, яка забезпечує «...партнерську взаємодію творчих суб'єктів – учня і педагога» [17, с. 32].

Творча побудова партнерської взаємодії базується на оптимальному поєднанні традиційних, інноваційних, інтуїтивних технологій задля досягнення бажаного результату, що й спричинює появу змішаного (гібридного) навчання, організованого на основі відкритих освітніх ресурсів дистанційного навчання.

У практичному значенні, більш спрямованому на головних суб'єктів навчання – учнів, дистанційне навчання має переваги комунікаційно-процесуального значення: видозміна контактів між учнями та викладачами, налагодження відносин у колективі за принципом партнерства й співробітництва, зворотній зв'язок між учасниками навчання, ефективне використання часу, робота на відстані тощо.

Організація дистанційного навчання компетентним у такій роботі педагогом має важливе значення для формування основних дескрипторів інтегральної компетентності майбутніх фахівців, які визначені Національною рамкою кваліфікацій: знання, уміння, комунікація, автономність й відповідальність [6], задоволення власної траєкторії професійного розвитку й впевненого прояву таких особистісних характеристик, як: творчість, унікальність, оригінальність, продуктивність тощо.

Очевидно, що усіма цими й іншими перевагами дистанційного навчання має скористатися сучасний педагог і прагнути досягти найвищого рівня готовності до ефективної організації дистанційного процесу, розроблення дистанційних курсів.

У контексті сказаного необхідно зазначити, що дистанційний навчальний процес – це відтворення традиційного навчального процесу засобами ІКТ (спілкування, співробітництво, співтворчість, самостійна робота тощо); дистанційний курс – це запланована викладачем діяльність для засвоєння структурованої інформації; комфортне середовище на базі сучасних інформаційних технологій для студента і викладача [4].

Таким чином, переваги технологій дистанційного навчання є необмеженими у розширенні, більш того, постійно удосконалюються, оскільки немає меж розвитку творчості, інноваційності, майстерності педагогів у створенні нових електронних платформ, різноплановій побудові дистанційних навчальних процесів, розробленні дистанційних курсів тощо. Постійний розвиток дистанційних систем веде за собою систематичний розвиток готовності педагогів до їх продуктивного впровадження.

Немає сумніву, що педагогічна компетентність викладачів й майстрів виробничого навчання є достатньо сформованою для організації навчально-виховних процесів за традиційними технологіями. Однак, самі педагоги вбачають потребу в підвищенні рівня ІКТ-компетентності й окреслюють низку проблем, що мають місце у їхній педагогічній практиці щодо впровадження технологій дистанційного навчання у процес підготовки кваліфікованих робітників. Заявлене підтверджується фактом, що близько 40 закладів професійно-технічної освіти з різних областей України виявили інтерес й взяли участь (як керівники, так і педагоги) у науково-практичному семінарі «Використання платформи дистанційного навчання e-learning.org.ua в освітньому процесі професійно-технічного навчального закладу» (2016).

Детальний аналіз матеріалів семінару дає змогу стверджувати про безліч позитивних аспектів у покращенні педагогічної роботи на основі використання технології хмарних сервісів Google (економія ресурсів, автоматизовані процеси створення та розсилки тестових та навчальних

матеріалів, автоматизований збір та обробка результатів тестування, управління подіями дистанційного курсу тощо) (Т. Бондаренко, О. Агаєва); організації самостійної роботи учнів шляхом дистанційного навчання (О. Купріянов), можливостях поєднання дистанційних технологій навчання з традиційними (Б. Шуневич, В. Слободяник) та ін. [1].

На ряду із перевагами дистанційного навчання, педагоги-практики визначають й проблеми, а саме: технічні й методичні щодо використання електронних платформ; велика затрата часу на розроблення дистанційних курсів, перегляд, доукомплектування, оновлення дидактичних, електронних, тестових засобів навчання тощо (В. Фещукова); труднощі при самостійній реєстрації учасників у системі дистанційного навчання; не повне використання усіх можливостей Web-орієнтованої системи підтримки навчального процесу Moodle (В. Красовський, О. Зигалова); невідповідність організаційно-технічного забезпечення вимогам функціонування електронних платформ; недосконалість методик використання ІКТ у навчальному процесі; потреба у підготовці викладачів до використання ІКТ у звичайному та дистанційному навчанні; необхідність підвищення мотивації педагогів щодо використання ІКТ; удосконалення критеріїв контролю у дистанційному навчальному процесі (Б. Третяк, І. Парашук) та ін. [1].

Як засвідчують практики, вирішення проблеми готовності педагогів ПТНЗ до впровадження технологій дистанційного навчання, слугуватиме розв'язанню і деяких інших актуальних питань.

Отже, які компоненти готовності педагога треба розвивати, щоб він був здатен ефективно використовувати можливості й продуктивно перетворювати ресурси інформаційно-комунікаційного середовища, самостійно вирішувати практичні труднощі при користуванні електронними системами?

Виходячи із розуміння поняття «готовність» як внутрішньої характеристики, то рушієм до виконання певної діяльності є відповідь на

питання: «навіщо це треба?». У процесі пошуку позитивної відповіді відбувається усвідомлення особистісної й професійної значущості діяльності, конкретизуються мотиви й переконання, власне «мотиваційна сфера і зумовлює цілеспрямований, свідомий характер діяльності особистості і визначає її потенційні можливості» [13, с. 223] до якісних перетворень наявного досвіду або цілеспрямованого прагнення опанувати новими знаннями.

Таким чином, одним із компонентів готовності педагогів до впровадження дистанційного навчання визначаємо *мотиваційно-ціннісний*, як усвідомлена спрямованість педагога до здійснення певної діяльності й розуміння відповідальності у виконанні конкретних дій.

Готовність до впровадження технологій дистанційного навчання є частиною цілісного розвитку професійної компетентності/майстерності педагога. По відношенню до ефективного впровадження технологій дистанційного навчання у процес підготовки кваліфікованих робітників визначальною є ІКТ-компетентність як «здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно-значущих, зокрема професійних, задач у певній предметній галузі» [12]. ІКТ-компетентність є базовою, однак не єдиною складовою когнітивної сфери особистості, необхідними є фахові знання, методична обізнаність, дослідницькі навички, пізнавальна активність тощо, які у сукупності визначають *когнітивний компонент* готовності педагога до використання дистанційних засобів навчання.

Впровадження дистанційного навчання у процесі професійної підготовки кваліфікованих робітників є результатом практичного застосування спеціальних знань на основі методів, прийомів, засобів, методик тощо. Йдеться про дієвість знань, які у готовності мають двоаспектний зміст: 1) свідомі (*внутрішні*) перетворюючі дії системи понять, суджень, уявлень; мисленнєві процеси щодо визначення напрямів

застосування знань; проєктивні, прогностичні, аналітичні уміння для побудови й реалізації моделей, алгоритмів, технологій планової діяльності; 2) продуктивний рівень (*зовнішнє вираження знань у діяльності*) – уміння правильно використовувати й впроваджувати ресурси інформаційно-комунікаційного середовища; здатність оптимально перетворювати сукупність знань, умінь, навичок й досвід у конкретній діяльності, при цьому застосовуючи операційні (технологічні) прийоми, пропонувані специфікою середовища (видом діяльності) й, враховуючи особливості цільового спрямування результатів цієї діяльності.

Таким чином, у складі готовності педагогів до впровадження технологій дистанційного навчання має бути *операційно-діяльнісний* компонент, що характеризує уміння технологічно правильно здійснювати продуктивну діяльність у конкретній ситуації (професійна підготовка) відносно цільової групи (майбутні кваліфіковані робітники).

На нашу думку, рівень готовності педагога до впровадження технологій дистанційного навчання стандартизується показниками часу, оскільки не обмежені у розвитку дистанційні засоби навчання й готовність педагогів до їх освоєння. Здатність педагогом свідомо управляти своєю готовністю на основі самоаналізу власного досвіду застосування технологій дистанційного навчання забезпечується рефлексивними процесами, а оцінна складова готовності виявляється у якісній організації дистанційного навчання, з мінімальною затратаю часу й впевненістю у досягненні максимальних результатів, якими є: підвищення професійної майстерності педагога й високі показники навчальних досягнень учнів.

Отже, *оцінно-рефлексивний* компонент готовності характеризує оцінювання результатів дистанційного навчання на рефлексивній основі; слугує усвідомленим рушієм до безперервного саморозвитку щодо виконання функцій дистанційної освіти (організаційної, навчально-пізнавальної, комунікаційної, діагностичної) у інформаційно-комунікаційному середовищі.

Висновок

На основі дедуктивного аналізу законодавчих та нормативно-правових актів, наукових праць в галузі психології й педагогіки, практичного досвіду ПТНЗ уможлиблюється уточнення поняття «готовність педагогів до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників», у суті якого дефінієсом (визначаючим поняттям) є «готовність до педагогічної діяльності», змістову специфіку розкриває дистанційне навчання, імплікаційний зв'язок між дефінієсом поняття і його специфікою забезпечує педагог у процесі професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Таким чином, з наведених міркувань визначаємо досліджуване поняття у декількох аспектах, а саме: *готовність педагогів ПТНЗ до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників*:

– особистісно-професійне утворення, динамічне відносно прогресивного розвитку інформаційно-комунікаційного середовища (електронних систем, засобів навчання та ІКТ);

– постійно удосконалюється індивідуально й у педагогічній взаємодії, завдяки чому підвищується вмотивованість до володіння фаховими знаннями та вміннями, необхідними для здійснення технологічних дій в електронному просторі; формується здатність до рефлексії, самоаналізу на основі усвідомлення особистісної та суспільної значущості результатів діяльності;

– проявляється у педагогічній діяльності комплексом компонентів (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, оцінно-рефлексивного) через реалізацію функцій дистанційної освіти (організаційної, навчально-пізнавальної, комунікаційної, діагностичної);

– сприяє ефективному поєднанню традиційних й інноваційних форм навчання для досягнення педагогами освітніх цілей у процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Перспективи подальшого наукового пошуку будуть присвячені обґрунтуванню змісту компонентів готовності педагогів ПТНЗ до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників.

Література

1. Використання платформи дистанційного навчання e-learning.org.ua в освітньому процесі професійно-технічного навчального закладу [Електронний ресурс] : матеріали наук.-практ. семінару (м. Київ, 26 квітн. 2016 р.). / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України; Українська інж.-пед. академія / [редкол.: Петренко Л. М. та ін.]. – К.: ПІТО НАПН України, 2016. – 53 с. – Режим доступу: <http://ivet-ua.science/publications/mk/373-seminar-20160426>
2. Енциклопедія освіти: [довідкове видання] / Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Постанова МОН України 20. 12. 2000 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
4. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання для керівників [Електронний ресурс] / В. М. Кухаренко. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/kvntkf/ss-65987130>
5. Маркова А. К. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя / А. К. Маркова // Советская педагогика. – 1990. – № 8. – С. 34–35.
6. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
7. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. Наказ Міністерства освіти і науки від 25.04.2013 № 466. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
8. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021. Указ Президента України № 344/2013 від 25 червня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua>
9. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15. 05. 2013 р. № 386- р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>
10. Рибніков С. Р. Готовність майбутніх екологів до професійно-орієнтованої управлінської діяльності як психолого-педагогічний феномен [Електронний ресурс] / С. Р. Рибніков. – Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/vide/2010_2/ve2_statti/ve2_rybnikov.pdf

11. Сенько Ю. В. Гуманитарные основы педагогического образования : курс лекций / Ю. В. Сенько. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 240 с.

12. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики [Електронний ресурс] / О. М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (15). – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>. – Загол. з екрану.

13. Сушенцева Л. Л. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... докт. педагогічних наук : 13.00.04 / Сушенцева Лілія Леонідівна. – Київ, 2012. – 559 с.

14. Чернишов О. І. Педагогічний талант інженера-педагога (Професійно-технічна освіта) / О. І. Чернишов // Рідна школа. – 1993. – № 1. – С. 51–54.

15. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В. В. Ягупов, В. І. Свистун // Наукові записки. Т. 71. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – К., 2007. – С. 5-6.

16. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до формування змісту професійної підготовки майбутніх бакалаврів технічного профілю (на прикладі спеціальності «Інженерне матеріалознавство») / В. В. Ягупов, Н. М. Півень // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка / гол. ред. Терещук В. Г. – Тернопіль. – 2009. – Спецвипуск. – № 3. – С. 283-287. – Серія : Педагогіка.

17. Ягупов В. В. Суб'єктність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти / В. В. Ягупов // Наук. вісник Ін-ту проф.-тех. освіти НАПН України. Професійна педагогіка : зб. наук. праць : Вип. 11 / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України ; [Ред. кол. В. О. Радкевич (голова) та ін.]. – К. : Міленіум, 2016. – с. 29-37.

Реферат

У статті заявлено про видозміну потреб особистості щодо здобуття освіти, що приводить до пошуку нових й оптимізації традиційних форм навчання на основі використання інноваційних засобів й ресурсів, пропорованих інформаційно-комунікаційним середовищем.

З'ясовано, що в основі організації якісного процесу професійної підготовки майбутніх фахівців є рівень готовності педагогів до ефективного використання можливостей технологій дистанційного навчання.

Виявлено, що готовність педагогів до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників реалізовується у площині імплікаційних зв'язків між принципами й інноваційними підходами освітньої галузі (принципи психопедагогіки, ідеї акмеологічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів).

Обґрунтовано поняття «готовність» як синонімічне компетентності, заявлено про їх диференціацію відповідно до інноваційних перетворень в освітній галузі й актуальних запитів суспільства; доведено неперервність у розвитку готовності педагогів щодо впровадження ресурсів дистанційного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників.

Охарактеризовано переваги технології дистанційного навчання у контексті освітніх тенденцій щодо: формування нової генерації педагогічного персоналу, впровадження змішаного (гібридного) навчання на основі партнерської педагогічної взаємодії, удосконалення комунікаційно-процесуальної частини навчального процесу, розвитку дескрипторів інтегральної компетентності майбутніх фахівців, задоволення власної траєкторії професійного розвитку як педагогів, так і учнів.

Окреслено низку проблем, що мають місце у педагогічній практиці педагогів ПТНЗ щодо впровадження технологій дистанційного навчання у процес підготовки кваліфікованих робітників.

Теоретично визначено компоненти готовності педагогів ПТНЗ до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, оцінно-рефлексивний.

Досліджуване поняття уточнено у таких аспектах: готовність педагогів ПТНЗ до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників є:

– особистісно-професійне утворення, динамічне відносно прогресивного розвитку інформаційно-комунікаційного середовища (електронних систем, засобів навчання та ІКТ);

– постійно удосконалюється індивідуально й у педагогічній взаємодії, завдяки чому підвищується вмотивованість до володіння фаховими знаннями та вміннями, необхідними для здійснення технологічних дій в електронному просторі; формується здатність до рефлексії, самоаналізу на основі усвідомлення особистісної та суспільної значущості результатів діяльності;

– проявляється у педагогічній діяльності комплексом компонентів (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, оцінно-рефлексивного) через реалізацію функцій дистанційної освіти (організаційної, навчально-пізнавальної, комунікаційної, діагностичної);

– сприяє ефективному поєднанню традиційних й інноваційних форм навчання для досягнення педагогами освітніх цілей у процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Ключові слова: готовність, компоненти готовності, педагог, педагогічна діяльність; технології, засоби, ресурси дистанційного навчання; майбутній кваліфікований робітник.

Реферат

СУТЬ И КОМПОНЕНТЫ ГОТОВНОСТИ ПЕДАГОГОВ К ВНЕДРЕНИЮ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ

Кравец Светлана Григорьевна,

кандидат педагогических наук,

научный сотрудник лаборатории дистанционного профессионального образования Института профессионально-технического образования НАПН Украины

В статье заявлено о видоизменении потребностей личности по получению образования, что приводит к поиску новых и оптимизации традиционных форм обучения на основе использования инновационных средств и ресурсов, предлагаемых информационно-коммуникационной средой.

Установлено, что в основе организации качественного процесса профессиональной подготовки будущих специалистов является уровень готовности педагогов к эффективному использованию возможностей технологий дистанционного обучения.

Выявлено, что готовность педагогов к внедрению дистанционного обучения квалифицированных рабочих реализуется в плане импликационных связей между принципами и инновационными подходами образования (принципы психопедагогики, идеи акмеологического, личностно-ориентированного, деятельностного, компетентностного подходов).

Обосновано понятие «готовность» как синонимично компетентности, заявлено об их дифференциации в соответствии с инновационными преобразованиями в сфере образования и актуальными запросами общества; доказано непрерывность в развитии готовности педагогов по внедрению ресурсов дистанционного обучения в

профессиональной подготовке квалифицированных рабочих. Охарактеризованы преимущества технологии дистанционного обучения в контексте образовательных тенденций в: формирование нового поколения педагогического персонала, внедрение смешанного (гибридного) обучения на основе партнерской педагогического взаимодействия, совершенствования коммуникационно-процессуальной части учебного процесса, развития дескрипторов интегральной компетентности будущих специалистов, удовлетворение собственной траектории профессионального развития как педагогов, так и учеников.

Очерчен ряд проблем, имеющих место в педагогической практике педагогов ПТУ по внедрению технологий дистанционного обучения в процесс подготовки квалифицированных рабочих.

Теоретически определены компоненты готовности педагогов ПТУ к внедрению дистанционного обучения квалифицированных рабочих: мотивационно-ценностный, когнитивный, операционно-деятельностный, оценочно-рефлексивный.

Исследуемое понятие уточнено в следующих аспектах: готовность педагогов ПТУ к внедрению дистанционного обучения квалифицированных рабочих является:

- личностно-профессиональным свойством, динамическим относительно прогрессивного развития информационно-коммуникационной среды (электронных систем, средств обучения и ИКТ);

- постоянно совершенствуется индивидуально и в педагогическом взаимодействии, благодаря чему повышается мотивированность к обладанию профессиональными знаниями и умениями, необходимыми для осуществления технологических действий в электронном пространстве; формируется способность к рефлексии, самоанализа на основе осознания личностной и общественной значимости результатов деятельности;

- проявляется в педагогической деятельности комплексом компонентов (мотивационно-ценностного, когнитивного, операционно-деятельностного, оценочно-рефлексивного) через реализацию функций дистанционного образования (организационной, учебно-познавательной, коммуникационной, диагностической);

- способствует эффективному сочетанию традиционных и инновационных форм обучения для достижения педагогами образовательных целей в процессе профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих.

Ключевые слова: готовность, компоненты готовности, педагог, педагогическая деятельность; технологии, средства, ресурсы дистанционного обучения; будущий квалифицированный рабочий.

Abstract

ESSENCE AND COMPONENTS OF READINESS VOCATION SCHOOL TEACHERS FOR THE INTRODUCTION OF DISTANCE EDUCATION FOR SKILLED WORKERS

Kravets Svitlana Hryhorivna,

Ph.D., Researcher fellow of Distant professional training Laboratory Institute of vocational education and training of NAPS of Ukraine

The article announced about the modification person's needs connected with education getting that leads to finding new and optimizing traditional forms of learning on the bases of innovative tools and resources using offered by information and communication environment.

It was found that the organization basis of the qualitative process of professional training of future qualified workers is the teachers' readiness level for effective use of distance learning technologies.

Also it was found that the preparedness of teachers to the introduction of distance education for learning skilled workers is realizing through the plane of implicational links between principles and innovative approaches of the educational sector (psycho-pedagogical principles, ideas of acmeological, person-oriented, activity, competence approaches).

In article it was substantiated the notion of "willingness" as synonym of competence, announced about their differences according to innovative changes in education and the actual society needs; proven continuity in the development of teachers readiness for implementation of distance education resources in the training of qualified workers.

The characteristic benefits of distance learning in the context of educational trends on: building a new generation of teaching staff, the introduction of mixed (hybrid) study through partnerships teacher interaction, improving communication and procedural part of the educational process, development of descriptors integrated competence of future professionals meet their own path of professional development both teachers and students.

Outlined a number of problems that occur in the pedagogical practices of vocational schools teachers on the implementation of distance learning technologies in the process of skilled workers training.

Theoretically identified components of readiness vocation school teachers for the introduction of distance education for skilled workers. These components are motivational intergrity, cognitive, operational and active and reflective-evaluative. Investigated concepts specified in the following aspects: vocational school teachers willingness for the introduction of distance education of qualified workers are:

– personal and professional formation, dynamic according to progressive development of information and communication environment

(electronic systems, means of education and informational computer technology);

– constantly improving individually and in teaching interaction, thereby increasing motivation to have professional knowledge and skills needed to perform technological operations in electronic space; forming capacity for reflection, self-analysis based on awareness of personal and social significance of the results;

– manifested in the pedagogical activities of complex components (valuable motivational, cognitive, operational and active, reflective, evaluative) functions through the implementation of distance education (organizational, teaching and learning, communicational and diagnostical);

– promotes effective combination of traditional and innovative forms of education for achieving educational goals by teachers in the training of future qualified workers.

Keywords: readiness, readiness components, teacher, pedagogical activity; technologies, means, resources of distance education; future qualified worker.

Literatura

1. Vy`kory`stannya platformy` dy`stancijnogo navchannya e-learning.org.ua v osvith`omu procesi profesijno-texnichnogo navchal`nogo zakladu [Elektronny`j resurs] : materialy` nauk.-prakt. seminaru (m. Ky`yiv, 26 kvitn. 2016 r.). / Inst-t prof.-tex. osvity` NAPN Ukrayiny`; Ukrayins`ka inzh.-ped. akademiya / [redkol.: Petrenko L. M. ta in.]. – K.: IPTO NAPN Ukrayiny`, 2016. – 53 s. – Rezhy`m dostupu: <http://ivet-ua.science/publications/mk/373-seminar-20160426>

2. Ency`klopediya osvity`: [dovidkove vy`dannya] / Akad. ped. nauk Ukrayiny`; golov. red. V. G. Kremen`. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.

3. Koncepciya rozvy`tku dy`stancijnoyi osvity` v Ukrayini. Postanova MON Ukrayiny` 20. 12. 2000 r. [Elektronny`j resurs] – Rezhy`m dostupu: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>

4. Kuxarenko V. M. Dy`stancijne navchannya dlya kerivny`kiv [Elektronny`j resurs] / V. M. Kuxarenko. – Rezhy`m dostupu: <http://www.slideshare.net/kvntkf/ss-65987130>

5. Markova A. K. Psy`xology`chesky`j analy`z professy`onal`noj kompetentnosty` uchy`telya / A. K. Markova // Sovetskaya pedagogy`ka. – 1990. – # 8. – S. 34–35.

6. Pro zatverdzhennya Nacional`noyi ramky` kvalifikacij. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny` # 1341 vid 23 ly`stopada 2011 r. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua>

7. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro dy`stancijne navchannya. Nakaz Ministerstva osvity` i nauky` vid 25.04.2013 # 466. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>

8. Pro Nacional`nu strategiyu rozvy`tku osvity` v Ukrayini na period do 2021. Ukaz Prezy`denta Ukrayiny` # 344/2013 vid 25 chervnya 2013 r. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu : <http://osvita.ua>

9. Pro sxvalennya Strategiyi rozvy`tku informacijnogo suspil`stva v Ukrayini. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 15. 05. 2013 r. # 386- r. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>

10. Ry`bnikov S. R. Gotovnist` majbutnix ekologiv do profesijno-orijentovanoi upravlins`koyi diyal`nosti yak psy`xologo-pedagogichny`j fenomen [Elektronny`j resurs] / S. R. Ry`bnikov. – Rezhy`m dostupu: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/vide/2010_2/ve2_statti/ve2_rybnikov.pdf

11. Sen`ko Yu. V. Gumany`tarnye osnovy pedagogy`cheskogo obrazovany`ya : kurs lekcy`j / Yu. V. Sen`ko. – M.: Y`zdatel`sky`j centr «Akademy`ya», 2000. – 240 s.

12. Spirin O. M. Informacijno-komunikacijni ta informaty`chni kompetentnosti yak komponenty` sy`stemy` profesijno-specializovany`x kompetentnostej vchy`telya informaty`ky` [Elektronny`j resurs] / O. M. Spirin // Informacijni tehnologiyi i zasoby` navchannya. – 2009. – # 5 (15). – Rezhy`m dostupu : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>. – Zagol. z ekranu.

13. Sushenceva L. L. Teorety`ko-metody`chni zasady` formuvannya profesijnoyi mobil`nosti majbutnix kvalifikovany`x robitny`kiv u profesijno-texnichny`x navchal`ny`x zakladax: dy`s. ... dokt. pedagogichny`x nauk : 13.00.04 / Sushenceva Liliya Leonidivna. – Ky`yiv, 2012. – 559 s.

14. Cherny`shov O. I. Pedagogichny`j talant inzhenera-pedagoga (Profesijno-texnichna osvita) / O. I. Cherny`shov // Ridna shkola. – 1993. – # 1. – S. 51–54.

15. Yagupov V. V. Kompetentnisny`j pidxid do pidgotovky` faxivciv u sy`stemi vy`shhoyi osvity` / V. V. Yagupov, V. I. Svy`stun // Naukovi zapy`sky`. T. 71. Pedagogichni, psy`xologichni nauky` ta social`na robota. – K., 2007. – S. 5-6.

16. Yagupov V. V. Kompetentnisny`j pidxid do formuvannya zmistu profesijnoyi pidgotovky` majbutnix bakalavriv texnichnogo profilyu (na pry`kladi special`nosti «Inzhenerne materialoznavstvo») / V. V. Yagupov, N. M. Piven` // Naukovi zapy`sky` Ternopil`s`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni Volody`my`ra Gnatyuka / gol. red. Tereshhuk V. G. – Ternopil`. – 2009. – Speczvy`pusk. – # 3. – S. 283-287. – Seriya : Pedagogika.

17. Yagupov V. V. Sub'yektnist` uchniv yak osnovna determinanta dy`stancijnogo navchannya v sy`stemi profesijno-texnichnoyi osvity` / V. V. Yagupov // Nauk. visny`k In-tu prof.-tex. osvity` NAPN Ukrayiny`. Profesijna pedagogika : zb. nauk. prac` : Vy`p. 11 / Inst-t prof.-tex. osvity` NAPN Ukrayiny` ; [Red. kol. V. O. Radkevych (golova) ta in.]. – K. : Milenium, 2016. – s. 29-37.